

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ЗАПОРІЗЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до проведення практичних занять і самостійної роботи
з дисципліни **«ОРГАНІЗАЦІЯ ТА УПРАВЛІННЯ БЕЗПЕКОЮ
РУХУ НА ЗАЛІЗНИЧНОМУ ТРАНСПОРТІ»**
для студентів денної та заочної форм навчання
спеціальності 275.02 «Транспортні технології
(на залізничному транспорті)»

Методичні вказівки до проведення практичних занять і самостійної роботи з дисципліни «Організація та управління безпекою руху на залізничному транспорті» для студентів денної та заочної форм навчання спеціальності 275.02 «Транспортні технології (на залізничному транспорті)» / Укл. Сущенко Р.В., Тарасенко О.В. – Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2024. – 77 с.

Укладачі: Сущенко Р. В., д-р пед. наук, професор
Тарасенко О. В., ст. викладач

Рецензент: Турпак С. М., д-р техн. наук, професор

Відповідальний
за випуск: Кальченко Т.В., зав. навч. лаб.

Затверджено на засіданні
кафедри «Транспортні технології»
протокол № 2
від 08 серпня 2024 р.

Рекомендовано до видання
НМК Транспортного факультету
протокол № 2
від 22 серпня 2024 р.

ЗМІСТ

1 Структура навчальної дисципліни.....	4
2 Перелік практичних занять.....	7
3 Методичні вказівки до виконання практичних занять.....	8
3.1 Практичне заняття № 1 Принципи безпеки на залізничному транспорті.....	8
3.2 Практичне заняття № 2 Розробка етапів реалізації «Системи управління безпекою руху на залізничному транспорті».....	11
3.3 Практичне заняття № 3 Управління ризиками на залізничному транспорті.....	14
3.4 Практичне заняття № 4 Класифікація транспортних подій на залізничному транспорті.....	22
3.5 Практичне заняття № 5 Розслідування транспортних подій на залізничному транспорті.....	26
3.6 Практичне заняття № 6 Порядок розслідування та обліку нещасних випадків.....	32
3.7 Практичне заняття № 7 Навчання персоналу підприємства з питань безпеки руху для забезпечення підтримання компетентності персоналу.....	45
4 Самостійна робота.....	49
5 Методичні вказівки до виконання контрольної роботи студентами заочної форми навчання	53
Перелік джерел посилання.....	55
Додаток А. Форма РБУ-1. Акт службового розслідування катастрофи /аварії/ серйозного інциденту	57
Додаток Б. Перелік документів та послідовність їх розміщення в матеріалах службового розслідування.....	63
Додаток В. Форма РБУ-3. Акт службового розслідування інциденту та порушення під час поїзної та маневрової роботи.....	66
Додаток Г. Класифікатор видів подій, причин, обладнання, устаткування, машин, механізмів, транспортних засобів, що призвели до настання нещасного випадку, гострого професійного захворювання (отруєння), аварії.....	70
Додаток Д. Форма БНВ-1. Акт розслідування транспортної події з небезпечними вантажами.....	74
Додаток Е. Форма БНВ-2. Журнал реєстрації транспортних подій з небезпечними вантажами.....	75
Додаток Ж. Форма РБУ-7. Книга обліку транспортних подій під час поїзної та маневрової роботи на залізничному транспорті підприємств МПЗТ.....	76

1 СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 1.1

Назви змістовних модулів і тем	Кількість годин							
	Денна форма				Заочна форма			
	усього	у тому числі			усьог о	у тому числі		
		лек	пр.	сам.		лек	пр.	сам.
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>
Модуль 1								
Змістовий модуль 1								
Система управління безпекою руху на залізничному транспорті								
Тема 1. Система управління БР на ЗТ	8	2	–	6	9	1	–	8
Разом за змістовним модулем 1	8	2	-	6	9	1	-	8
Змістовий модуль 2								
Принципи безпеки руху на залізничному транспорті								
Тема 2. Принципи безпеки руху на ЗТ	10	2	2	6	10	1	1	8
Тема 3. Загальні принципи управління безпекою руху	8	2	-	6	8	-	-	8
Кількість годин								
Назви змістовних модулів і тем	Денна форма				Заочна форма			
	усього	у тому числі			усьог о	у тому числі		
		лек.	пр.	сам.		лек.	пр.	сам.
	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>
Тема 4. Складові Системи управління безпекою руху на ЗТ	8	2	2	4	8	-	-	8
Разом за змістовним модулем 2	26	6	4	16	26	1	1	24
Змістовий модуль 3								
Управління ризиками на транспорті								
Тема 5. Ідентифікації небезпечних факторів або загроз, оцінювання ризиків	8	2	-	6	9	1	-	8

Продовження табл. 1.1

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>
Тема 6. Управління ризиками на ЗТ	12	4	2	6	10	1	-	9
Тема 7. Загальні показники безпеки руху	8	2	-	6	8	-	-	8
Разом за змістовним модулем 3	28	8	2	18	27	2	-	25
Модуль 2								
Змістовий модуль 4								
Транспортні події								
Тема 8. Класифікація транспортних подій на ЗТ	10	2	2	6	10	1	1	8
Назви змістовних модулів і тем	Кількість годин							
	Денна форма				Заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		лек.	пр.	сам.		лек.	пр.	сам.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Тема 9. Причини залізничних катастроф	8	2	-	6	10	1	-	9
Разом за змістовним модулем 4	18	4	2	12	20	2	1	17
Змістовий модуль 5								
Розслідування транспортних подій на залізничному транспорті								
Тема 10. Розслідування транспортних подій на ЗТ	10	2	2	6	8	-	-	8
Тема 11. Розслідування транспортних подій на підприємствах МПЗТУ	6	2	-	4	8	-	-	8

Продовження табл. 1.1

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>
Тема 12. Порядок розслідування та обліку нещасних випадків	8	2	2	4	8	-	-	8
Разом за змістовним модулем 5	24	6	4	14	24	-	-	24
Змістовий модуль 6 Технічні засоби управління безпекою руху на залізничному транспорті. Підготовка персоналу								
Тема 13. Технічні засоби управління БР на ЗТ	8	2	-	6	8	-	-	8
Назви змістовних модулів і тем	Кількість годин							
	усього	Денна форма			Заочна форма			
		у тому числі			усього	у тому числі		
		лек.	пр.	сам.		лек.	пр.	сам.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Тема 14. Програми та порядок навчання персоналу підприємства з питань БР для забезпечення підтримання компетентності персоналу	8	2	2	4	6	-	-	6
Разом за змістовним модулем 6	16	4	2	10	14	-	-	14
Усього годин	120	30	14	76	120	6	2	112

2 ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Принципи безпеки на залізничному транспорті	2
2	Розробка етапів реалізації Системи управління безпекою руху на залізничному транспорті	2
3	Управління ризиками на залізничному транспорті	2
4	Класифікація транспортних подій на залізничному транспорті	2
5	Розслідування транспортних подій на залізничному транспорті	2
6	Порядок розслідування та обліку нещасних випадків	2
7	Навчання персоналу підприємства з питань БР для забезпечення підтримання компетентності персоналу	2
	Разом	14

3 МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

3.1 Практичне заняття № 1 Принципи безпеки на залізничному транспорті

Мета заняття – закріпити інформацію стосовно складових безпеки залізничного транспорту та Принципів безпеки на залізничному транспорті.

Порядок виконання роботи

- Розібрати складові безпеки залізничного транспорту.
- Повторити Принципи безпеки на залізничному транспорті.
- Розробити заходи, спрямовані на забезпечення безпеки руху на залізничному транспорті.
- Скласти звіт, який повинен містити:
  - принципи безпеки на залізничному транспорті;
  - розроблені особисто заходи, спрямовані на забезпечення безпеки руху на залізничному транспорті.

Методичні вказівки до виконання практичного заняття № 1

Принципи безпеки на залізничному транспорті

- Забезпечення пріоритетності безпеки руху над господарськими та відомчими інтересами;
- Забезпечення належного технічного рівня рухомого складу та технічних засобів об'єктів інфраструктури;
- Впровадження технічних засобів і технологій, спрямованих на підвищення рівня забезпечення безпеки руху, з урахуванням позитивного міжнародного досвіду організації перевезень пасажирів та вантажів з безумовним забезпеченням безпеки руху;
- Організація технічного навчання з питань безпеки руху;
- Підвищення відповідальності працівників та керівників

- Залізничного транспорту за забезпечення виконання ними вимог безпеки, широке використання заохочення працівників за безаварійну роботу і вжиття заходів з підвищення рівня безпеки руху;
- Забезпечення виконання вимог чинного законодавства з безпеки руху;
- Удосконалення системи управління безпекою руху поїздів на транспорті.

З метою організації та координації діяльності, спрямованої на забезпечення безпеки руху на залізничному транспорті, передбачаються наступні заходи:

- організація контролю за приведенням рухомого складу та елементів інфраструктури залізничного транспорту у відповідність до вимог ПТЕ;
- систематична організація і проведення обстеження технічних засобів залізничного транспорту: рухомого складу, пристроїв та споруд колійного господарства, сигналізації і зв'язку, електропостачання - та вжиття заходів щодо утримання їх у постійній справності;
- безумовне дотримання вимог чинного законодавства до стану рухомого складу, що подається під навантаження небезпечних та негабаритних вантажів, виконання правил маневрової роботи й організації перевезення цих вантажів;
- здійснення постійного контролю за станом та надійною експлуатацією пристроїв і приладів безпеки руху, ужиття заходів щодо забезпечення надійної їх роботи;
- проведення постійної роботи зі створення і впровадження нових пристроїв, приладів безпеки та систем діагностування;
- здійснення нагляду за додержанням вимог чинного законодавства щодо забезпечення безпеки руху на залізничному транспорті відповідно до питомих показників стану безпеки руху та критеріїв і зон ризику;
- аналіз діяльності працівників, що здійснюють контроль за технічним станом та якістю робіт, у тому числі:
  - інспекторів-приймальників Укрзалізниці, інженерів із приймання локомотивів і вагонів, інспекторів зі збереження вагонного парку, машиністів-інструкторів;

- упровадження дієвих форм роботи щодо зміцнення трудової та технологічної дисципліни залізничників, робота яких пов'язана із рухом поїздів, підвищення мотивацій для працівників, відшкодування згідно з чинним законодавством матеріальних збитків, завданих внаслідок порушення безпеки руху;

- організація технічного навчання кадрів і підвищення їх кваліфікації, відпрацювання практичних дій на випадок виникнення нестандартних ситуацій;

- періодична перевірка знань працівників, робота яких пов'язана з рухом поїздів, вимог нормативних документів та нормативно-правових актів та посадових інструкцій;

- забезпечення своєчасного перегляду нормативних документів та приведення їх у відповідність до вимог чинного законодавства з безпеки руху;

- проведення попереднього (під час прийняття на роботу) і періодичних (протягом трудової діяльності) медичних оглядів працівників, робота яких пов'язана з рухом поїздів, а також передрейсового та в разі потреби післярейсового контролю за станом здоров'я локомотивних бригад, водіїв автотранспортних засобів та інших працівників;

- здійснення пропаганди безпеки руху за допомогою засобів масової інформації;

- централізоване забезпечення наочним приладдям, альбомами, відеофільмами, плакатами, інструкціями, спеціальною технічною літературою з питань безпеки руху поїздів;

- співпраця з центральними та іншими органами виконавчої влади з питань запобігання проявам терористичних актів та незаконного втручання в роботу залізничного транспорту [1].

Контрольні питання

1. Організаційні складові безпеки руху залізничного транспорту.
2. Технічні складові безпеки руху залізничного транспорту.
3. Ергономічні складові безпеки руху залізничного транспорту.
4. Експлуатаційні складові безпеки руху залізничного транспорту.
5. Принципи безпеки на залізничному транспорті.
6. Заходи, спрямовані на забезпечення безпеки руху на залізничному транспорті.

3.2 Практичне заняття № 2

Розробка етапів реалізації «Системи управління безпекою руху на залізничному транспорті»

Мета заняття – вивчити складові Системи управління безпекою руху на підприємстві; ознайомитися з розробкою етапів реалізації Системи управління безпекою руху.

Порядок виконання роботи

- Ознайомитися зі складовими Системи управління безпекою руху на підприємстві.
- Розробити етапи реалізації Системи управління безпекою руху на підприємстві.
- Оформити звіт, який повинен містити основні складові всіх чотирьох етапів реалізації СУБР.

Методичні вказівки до виконання практичного заняття № 2

СУБР на підприємстві складається зокрема з таких складових:

- політики безпеки руху;
- процедур ідентифікації небезпечних факторів або загроз, оцінювання ризиків, управління ризиками;
- загальних показників безпеки руху;
- процедур щодо виконання чинних, нових і змінених технічних та операційних норм законодавства або стандартів;
- програм та порядку навчання персоналу підприємства з питань безпеки руху для забезпечення компетентності персоналу підприємства;
- заходів щодо обміну інформацією;
- порядку документування інформації;
- процедури обов'язкової звітності та розслідування транспортних подій;
- внутрішнього аудиту з безпеки руху.

Етапи реалізації СУБР

➤ Підприємства можуть впроваджувати складові СУБР поетапно.

Реалізація СУБР зазвичай здійснюється чотирма етапами.

➤ Під час першого етапу реалізації СУБР підприємство досягає таких цілей:

- визначає керівника з безпеки руху;
- утворює наглядову раду та комісію з безпеки руху (за необхідності);
- утворює службу з безпеки руху;
- розробляє, затверджує та доводить до відома персоналу підприємства політику безпеки руху та встановлює графік її перегляду;
- розробляє та впроваджує процедури обміну інформацією;
- розробляє та впроваджує порядок документування інформації;
- складає проєкт бюджету, необхідного для реалізації СУБР підприємства;
- розробляє засоби пропаганди безпеки руху на підприємстві (листівки, стінгазети, розсилка електронною поштою, створення окремого розділу на сайті підприємства).

Перший етап залежно від масштабів, специфіки та складності господарської діяльності підприємства триває до 3 місяців.

➤ Під час другого етапу реалізації СУБР підприємство досягає таких цілей:

- здійснює процедури ідентифікації небезпечних факторів або загроз, оцінювання ризиків, управління ризиками та їх документування;
- проводить підготовку персоналу підприємства з питань виконання плану реалізації СУБР та процедур ідентифікації небезпечних факторів або загроз, оцінювання ризиків, управління ризиками, визначення заходів безпеки руху та їх документування;
- визначає внутрішні та зовнішні джерела ідентифікації небезпечних факторів або загроз;
- розробляє матрицю прийнятності ризиків.

Другий етап залежно від масштабів, специфіки та складності господарської діяльності підприємства триває до 6 місяців.

➤ Під час третього етапу реалізації СУБР підприємство досягає таких цілей:

- затверджує матрицю прийнятності ризику відповідно до масштабів підприємства та ознайомлює з нею персонал підприємства;
- завершує підготовку персоналу підприємства з питань безпеки руху;
- розробляє та впроваджує показники підприємства для підтримання та покращення безпеки руху, а також плани та процедури щодо їх досягнення.

Третій етап залежно від масштабів, специфіки та складності господарської діяльності підприємства триває до 6 місяців.

➤ Під час четвертого етапу реалізації СУБР підприємство досягає таких цілей:

- здійснює аналіз ефективності впровадження планів та процедур щодо досягнення показників підприємства для підтримання та покращення безпеки руху;
- розробляє внутрішній механізм оцінювання ефективності СУБР підприємства;
- впроваджує процедури службового розслідування транспортних подій;
- впроваджує процедури внутрішнього аудиту.

Четвертий етап залежно від масштабів, специфіки та складності господарської діяльності підприємства триває до 6 місяців [1].

Контрольні питання

1. Складові Системи управління безпекою руху на підприємстві.
2. Політика безпеки руху.
3. Етапи реалізації СУБР.

3.3 Практичне заняття № 3

Управління ризиками на залізничному транспорті

Мета заняття – ознайомитися з ризиками на залізничному транспорті, методами оцінювання та аналізу ризиків, процесом управління ризиками.

Порядок виконання роботи

- Проаналізувати зовнішні та внутрішні ризики на залізничному транспорті.
- Розібрати кроки процесу управління ризиком.
- Ознайомитися з методами аналізу ризиків на транспорті.
- Обрати якісний та кількісний методи оцінки ризику.

Методичні вказівки до виконання практичного заняття № 3

Ризики на залізничному транспорті

Під ризиком на залізничному транспорті розуміється ймовірність втрат, збитків у процесі здійснення перевезень залізничними шляхами сполучення. Ризики на залізничному транспорті характеризуються складністю та різноманітністю, тому їх необхідно класифікувати за окремими ознаками. Найважливішими ознаками класифікації ризиків на залізничному транспорті є:

- об'єкт прояву;
- джерела виникнення;
- етапи транспортування;
- різновиди перевезень;
- можливість впливати на ризики;
- час виникнення;
- розмір збитків тощо.

Характеризуємо найбільш значущі ризики за визначеними ознаками докладніше.

За об'єктами прояву ризиків. Ризики часто ототожнюють із їхніми певними носіями, тому в-першу чергу необхідно виділити ризикогенні об'єкти на залізничному транспорті. До таких об'єктів можна віднести пасажирів та працівників, рухомий склад та залізничні засоби, вантажний та пасажирський вагонні парки, залізничні контейнери, вантаж або багаж (вантажобагаж), будівлі, споруди та багато іншого.

За джерелами виникнення ризиків. На залізничному транспорті можна виділити ризики втрат і збитків, які є результатом впливу різних суб'єктів, процесів і явищ. Ці ризики можна класифікувати так:

➤ Природно-кліматичні ризики, зумовлюються впливом стихійних сил, що супроводжується випаданням опадів, затопленнями, ударів блискавок тощо.

➤ Антропогенні ризики, які викликані впливом людини на виникнення надзвичайних ситуацій. Ймовірність впливу дій людини на виникнення ризиків на залізничному транспорті визначається багатьма факторами, але всі їх можна розділити на дві складові нецілеспрямованої та цілеспрямованої дії. До ризиків нецілеспрямованих дій людини відносяться помилки машиністів, диспетчерів, контролерів та інших суб'єктів, які можуть бути викликані відсутністю необхідних знань, виникненням невідомих ситуацій, порушень правил безпеки руху на залізничному транспорті або виробничої дисципліни. Тобто дії людини можуть бути помилковими, як наприклад, небезпечний маневр машиніста або несвоєчасними – халатність.

➤ Статистика надзвичайних подій на залізничному транспорті та їх розслідування показує, що найрозповсюдженішими є помилки людей спільно з поганою організацією перевізного процесу, а частка технічних відмов займає незначну частину

➤ Технічні ризики, що зумовлені технічним станом рухомого складу та залізничної інфраструктури, а саме: заводський брак, механічне ушкодження, несправність рухомого складу інфраструктури тощо. Ризики в процесі експлуатації пов'язані з несправністю основних елементів рухомого складу інфраструктури та недостатнім контролем за їхніми механічними властивостями.

➤ Макроекономічні ризики, які формуються під впливом процесів на макроекономічному рівні та під дією ринкових факторів. До таких ризиків у першу чергу відносяться: зменшення обсягів

залізничних перевезень унаслідок зміни кон'юнктури транспортного ринку; зменшення обсягу фінансових ресурсів унаслідок зростання цін на енергоносії та продукцію інших підприємств тощо.

За етапом транспортування. Дослідження ризиків з точки зору їх класифікації вимагає структуризації процесу перевезення залізничним транспортом. Перевізна діяльність на залізничному транспорті включає сукупність організаційно та технологічно пов'язаних операцій із підготовки, здійснення та завершення переміщення пасажирів, вантажів, багажу (вантажобагажу), кожна з яких супроводжується ризиками. Тому ризики можна поділити залежно від етапу транспортування пасажирів, вантажів, багажу (вантажобагажу) на ризики етапів: підготовки до переміщення; здійснення переміщення; завершення переміщення.

За різновидом перевезень. У процесі здійснення залізничних перевезень ризики поділяються на ризики, які характерні для вантажних перевезень, для пасажирських перевезень і ті, що супроводжують всі перевезення залізницями. Ризики, які супроводжують пасажирський рухомий склад, істотно відрізняються від ризиків, що супроводжують вантажні вагони чи локомотиви. Ризики пошкодження чи знищення пасажирського рухомого складу не тільки істотно нижчі ніж вантажні, що обумовлено більш високим рівнем організації безпеки руху, а й відрізняються своєю специфікою, наприклад, одним із ризиків, який загрожує пасажирському рухомому складу – це вандалізм.

Перевезення вантажів на залізничному транспорті неминуче пов'язані з різноманітними ризиками, які виникають як у процесі транспортування, так і під час виконання навантажувально-розвантажувальних робіт і тимчасовому зберіганні.

Ризики пошкодження чи руйнування вантажного рухомого складу збільшуються у разі взаємодії залізничного транспорту з іншими різновидами транспорту: у процесі здійснення розвантажувальних і навантажувальних робіт на території морського терміналу тощо [8].

Види ризиків на транспорті

Таблиця 3.1 – Зовнішні ризики діяльності залізничного транспорту [15]

Ознака	Види ризиків
Макроекономічні ризики	<p>Зниження обсягів перевезень</p> <p>Незаплановані коливання обсягів перевезень, що перевищують пропускну спроможність окремих ділянок залізниці</p> <p>Погіршення структури промислового і сільськогосподарського виробництва</p> <p>Зниження рівня доходів населення</p> <p>Зниження мобільності населення</p> <p>Ріст цін на товари і послуги, що споживає залізничний транспорт</p> <p>Обмеження тарифів на залізничні перевезення</p> <p>Зниження інвестиційної і ділової активності залізниць</p>
Ринкові ризики	<p>Зниження частки ринку залізниць на ринку транспортних послуг</p> <p>Зростання внутрішньогалузевої і міжгалузевої конкуренції</p> <p>Випереджувальний розвиток альтернативних видів транспорту, у тому числі за рахунок прискороного впровадження інновацій і зростання їх часток ринку</p> <p>Дефіцит виробничих потужностей постачальників продукції для залізничного транспорту</p> <p>Сезонність попиту на пасажирські перевезення</p>
Фінансові ризики	<p>Ризик зміни значень параметрів ринку (процентні ставки, курс, валюти, вартість цінних паперів або товарів) і інших параметрів фінансових інструментів</p> <p>Податкові ризики</p> <p>Кредитні ризики</p> <p>Ризик невиконання контрагентами своїх зобов'язань</p> <p>Інфляція</p>

Продовження табл. 3.1

Ознака	Види ризиків
Ризики трудових ресурсів	<p>Погіршення якості трудових ресурсів</p> <p>Посилення диспропорцій в структурі трудових ресурсів, представлених на ринку</p> <p>Зменшення працездатного населення у віддалених регіонах внаслідок урбанізації суспільства</p> <p>Зниження привабливості професій у сфері залізничного транспорту</p> <p>Зниження рівня освіти в середніх і професійних навчальних закладах</p>
Репутаційні ризики	<p>Ризик зниження позицій УЗ в рейтингах міжнародних агентств</p> <p>Ризик зниження ділової репутації УЗ внаслідок недостатнього рівня корпоративної культури її працівників</p> <p>Ризик зниження інформаційної прозорості</p>
Політичні ризики	<p>Асоціація України з ЄС</p> <p>Політична нестабільність</p> <p>Збереження жорсткого державного тарифного регулювання</p> <p>Посилення законодавства (транспортного, податкового та ін.)</p> <p>Погіршення міжнародних відносин</p> <p>Локальні і міждержавні воєнні дії</p> <p>Посилення екологічних вимог</p>
Техногенні і природо-кліматичні ризики	<p>Аварії на промислових об'єктах, пов'язаних із забезпеченням роботи залізничного транспорту</p> <p>Техногенні аварії на суміжних видах транспорту</p> <p>Пожежі, стихійні лиха в районах діяльності залізниць</p>
Науково-технічні та технологічні ризики	<p>Застосування нових енергоносіїв і енергозберігаючих режимів на альтернативних видах транспорту</p> <p>Підвищення вантажопідйомності автомобілів і суден</p>

Таблиця 3.2 – Внутрішні ризики діяльності залізничного транспорту

Ознака	Види ризиків
Виробничо-технологічні ризики	<p>Порушення безпеки руху поїздів</p> <p>Збої при організації логістичних схем доставки вантажів</p> <p>Порушення плану формування поїздів і графіка руху поїздів</p> <p>Зниження ефективності використання рухомого складу</p> <p>Ризик невідповідності якості і асортименту надаваних послуг новим вимогам клієнтів</p> <p>Ризик невідповідності якості роботи інформаційних систем зростаючим вимогам за обсягами і якістю перевезень</p> <p>Ризики, пов'язані з перевезенням небезпечних вантажів</p>
Технічні та ресурсні ризики	<p>Високий рівень зносу основних виробничих фондів</p> <p>Невідповідність структури парку вагонів</p> <p>Укрзалізниці структурі вантажів</p> <p>Дефіцит вантажно-розвантажувальної техніки</p> <p>Дефіцит ремонтних потужностей</p> <p>Ризик необґрунтованого вибору постачальників продукції і послуг для УЗ</p> <p>Порушення строків і умов поставок матеріальних ресурсів</p> <p>Ризик використання неякісної і неповної інформації про споживачів послуг залізничного транспорту</p> <p>Ризик несанкціонованого використання конфіденційної інформації і інтелектуальної власності УЗ</p>
Інвестиційні ризики	<p>Ризик невірної обґрунтованості і помилкового вибору нових інвестиційних об'єктів</p> <p>Ризик зниження прибутковості і незабезпечення планової рентабельності інвестованих коштів</p> <p>Ризик відсутності чітких гарантій обсягів перевезень від вантажовласників при реалізації інфраструктурних інвестиційних проєктів</p>

Продовження табл. 3.2

Ознака	Види ризиків
Ризики структурних перетворень	<p>Загроза порушення технологічних процесів залізничного транспорту внаслідок реформування галузі</p> <p>Банкрутство пасажирських перевезень після припинення їх фінансування за рахунок вантажних</p> <p>Ризик неефективної адаптації виділених підрозділів УЗ до ринкових умов</p>
Фінансові ризики	<p>Ризик втратити ліквідності</p> <p>Майнові ризики</p> <p>Операційні ризики</p> <p>Бухгалтерські ризики</p> <p>Бюджетні ризики</p>
Кадрові ризики	<p>Ризик недостатньої відповідності професійного рівня персоналу сучасним задачам залізниць</p> <p>Ризик подальшого збільшення числа працівників передпенсійного віку</p> <p>Відтік висококваліфікованих кадрів внаслідок недостатньої мотивації і зниження конкурентоспроможності заробітної плати працівників УЗ у порівнянні з іншими галузями</p> <p>Ризик порушень техніки безпеки праці і безпеки руху з вини персоналу</p> <p>Корумпованість управлінського персоналу</p>
Управлінські	<p>Ризик неефективного добору, розстановки і управління кадрами</p> <p>Ризики порушення трудової дисципліни</p> <p>Прийняття необґрунтованих управлінських рішень</p> <p>Недостовірність прогнозних даних щодо обсягів, напрямів і структури вантажопотоків</p> <p>Невиконання прийнятих рішень у встановлені терміни</p> <p>Ризик недосягнення запланованих економічних і виробничих результатів діяльності</p> <p>Збої і відмови в роботі управлінських інформаційних систем</p>

Контрольні питання

1. Зовнішні та внутрішні ризики на залізничному транспорті.
2. Процес управління ризиком.
3. ТОП – 10 ризиків в транспортному секторі.
4. Методи аналізу ризиків на транспорті.
5. Якісні та кількісні методи оцінки ризику на транспорті.

3.4 Практичне заняття № 4

Класифікація транспортних подій на залізничному транспорті

Мета заняття – ознайомитися з класифікацією транспортних подій на залізничному транспорті.

Порядок виконання завдання

- Ознайомитися з Положенням про класифікацію транспортних подій на залізничному транспорті.
- Засвоїти значення основних термінів Положення.
- Класифікувати транспортну подію.
- Оформити звіт.

Методичні вказівки до виконання практичного заняття № 4

Положення про класифікацію транспортних подій на залізничному транспорті застосовується при класифікації та обліку транспортних подій на залізничному транспорті з метою їх аналізу та проведення оцінки рівня небезпеки діяльності суб'єктів перевезення пасажирів та/або вантажів залізничним транспортом незалежно від форми власності, у власності або користуванні (оренді) яких перебуває інфраструктура залізничного транспорту та/або рухомий склад залізничного транспорту.

Вимоги Положення про класифікацію транспортних подій на залізничному транспорті є обов'язковими для всіх юридичних і фізичних осіб на території України, діяльність яких пов'язана з перевезенням пасажирів, відправленням, перевезенням або одержанням вантажів залізничним транспортом, незалежно від їх організаційно-правової форми та форми власності, Державної служби України з безпеки на транспорті, під час організації та виконання робіт з обліку та розслідування транспортних подій на залізничному транспорті.

У цьому Положенні терміни вживаються в таких значеннях:

- аварія з небезпечними вантажами (небезпечними відходами) - транспортна подія, що сталася при навантаженні, наповненні,

перевантаженні, перевезенні, розвантаженні або при транзитному зберіганні у рухомому складі залізничного транспорту небезпечних вантажів (небезпечних відходів), під час яких сталася втрата небезпечних вантажів (небезпечних відходів) або є небезпека їх втрати, спричинено шкоду життю та здоров'ю людини, нанесено матеріальні збитки та/або шкоду навколишньому природному середовищу, мало місце втручання влади;

- аварія з особами, завдана рухомим складом залізничного транспорту, що переміщався, - будь-яка подія (випадок), пов'язана з травмуванням або загибеллю сторонніх осіб та/або працівників залізничного транспорту, спричинена рухомим складом залізничного транспорту, що переміщався;

- втрата небезпечного вантажу - загоряння, витікання, розсипання, виток, вивільнення небезпечних вантажів, що сталися при їх перевезенні у розмірах, визначених відповідними пунктами додатка 2 до Угоди про міжнародне вантажне залізничне сполучення (далі - додаток 2 до УМВС/СМГС) або відповідними підрозділами Регламенту про міжнародне залізничне перевезення небезпечних вантажів (далі - РІД);

- втрата небезпечних відходів - загоряння, витікання, розсипання, виток, вивільнення небезпечних відходів, показники і критерії яких відповідають показникам і критеріям, установленим для небезпечних вантажів у розмірах, визначених відповідними нормативними документами;

- втручання влади - безпосереднє втручання державних органів або аварійно-рятувальних служб під час транспортної події, пов'язаної з небезпечними вантажами (небезпечними відходами), та евакуація населення або закриттям доріг та/або колій загального користування (автомобільних/залізничних) понад 3 години, через загрозу негативних наслідків, що можуть настати;

- графік руху поїздів - нормативно-технологічний документ, що регламентує роботу усіх підприємств залізничного транспорту з організації руху поїздів;

- загиблий у транспортній події - особа, смерть якої настала внаслідок транспортної події, за винятком випадку самогубства;

- матеріальні та/або екологічні збитки - втрата небезпечних вантажів (небезпечних відходів) незалежно від кількості, при якій оцінювана сума збитків перевищує суму, визначену УМВС/СМГС та

РІД (збитки, нанесені транспортним засобам та транспортній інфраструктурі, які постраждали при транспортній події, у такому випадку до розрахунків не приймаються);

- пожежа рухомого складу залізничного транспорту - пожежа в рухомому складі залізничного транспорту, що сталась під час руху рухомого складу залізничного транспорту від початкової до кінцевої станції або його стоянки, на шляху прямування, під час виконання маневрової роботи або протягом часу подачі рухомого складу під навантаження до закінчення вивантаження рухомого складу залізничного транспорту;

- рух поїзда - проходження поїзда від пункту формування до пункту призначення з виконанням технологічних операцій на шляху прямування;

- рухомий склад залізничного транспорту - сукупність усіх незнімних рухомих залізничних одиниць;

- травмований у транспортній події - особа, яка внаслідок транспортної події одержала тілесні ушкодження будь-якого ступеня тяжкості, що спричинили звернення за медичною допомогою до закладу охорони здоров'я або госпіталізацію такої особи чи призначення амбулаторно-клінічного лікування після надання екстреної (невідкладної) медичної допомоги.

Загальними ознаками залізничних транспортних подій, що виникли під час руху рухомого складу залізничного транспорту, є:

- загибель або травмування людей;
- пошкодження рухомого складу залізничного транспорту, технічних засобів;
- порушення графіка руху поїздів;
- завдання шкоди навколишньому природному середовищу.

Класифікація транспортних подій

Транспортні події під час руху поїздів та здійснення маневрових робіт, що загрожують безпеці руху, залежно від ознак класифікують як катастрофи (аварії із серйозними наслідками), аварії та інциденти.

Катастрофа (аварія із серйозними наслідками) - транспортна подія, що призвела до пожежі на рухомому складі залізничного транспорту, зіткнення рухомого складу залізничного транспорту з іншим рухомих складом залізничного транспорту, транспортними

засобами, сходження рухомого складу залізничного транспорту на перегоні чи станції, під час поїзної або маневрової роботи, екіпірування тощо, унаслідок якої одна або більше осіб загинули, п'ять і більше осіб травмовано, та/або спричинила пошкодження рухомого складу залізничного транспорту, інфраструктури залізничного транспорту або завдала шкоди навколишньому природному середовищу, а також будь-які інші схожі аварії з очевидним впливом на регулювання безпеки на залізничному транспорті або управління безпекою.

Аварія - небажана або така, що трапилась без наміру, неочікувана транспортна подія або особливий ланцюг таких транспортних подій, які мають шкідливі наслідки.

Аварії поділяються на такі категорії:

- зіткнення, сходження з рейок рухомого складу залізничного транспорту;
- аварії на залізничних переїздах та поза ними;
- аварії з особами, завдані рухомим складом залізничного транспорту, що переміщався;
- аварії з небезпечними вантажами;
- пожежі тощо.

Інцидент - будь-яка транспортна подія (ситуація, подія, випадок), окрім катастрофи (аварії із серйозними наслідками) або аварії, пов'язаної з управлінням поїздами, правильністю функціонування та роботою інфраструктури залізничного транспорту, що впливає на безпеку діяльності [4].

Контрольні питання

1. Надати визначення катастрофи.
2. Аварія, категорії аварій.
3. Надати визначення інциденту.
4. Загальні ознаки залізничних транспортних подій.

3.5 Практичне заняття № 5

Розслідування транспортних подій на залізничному транспорті

Мета заняття – ознайомитися з організацією розслідування транспортних подій на залізничному транспорті та навчитися оформлювати Акт службового розслідування катастрофи, аварії та серйозного інциденту.

Порядок виконання роботи

- Для ознайомлення з організацією розслідування транспортних подій на залізничному транспорті та оформленням матеріалів розслідування заповнити форми РБУ-1 «Акт службового розслідування катастрофи, аварії та серйозного інциденту» (Додаток А) та РБУ-3 «Акт службового розслідування інциденту та порушення під час поїзної та маневрової роботи» (Додаток В).
- Інформацію для заповнення акту обрати самостійно за узгодження з викладачем.

Методичні вказівки до виконання практичного заняття № 5

Транспортні події, які залежно від наслідків класифікують як катастрофи, аварії, серйозні інциденти, інциденти, підлягають розслідуванню. Розслідування проводить комісія, утворена наказом керівника органу, що його проводить.

Персональний склад комісії, строки проведення розслідування, дії працівників, які беруть участь у розслідуванні, порядок оформлення результатів, терміни та порядок подання матеріалів визначаються розпорядчим документом.

Державна адміністрація залізничного транспорту України проводить розслідування обставин причин аварій (катастроф). Розслідування катастроф, аварій очолює генеральний директор Укрзалізниці або особа, що виконує його обов'язки (якщо інше не встановлено окремим розпорядчим документом).

Для розслідування катастроф та аварій наказом генерального директора Укрзалізниці призначається комісія. До її складу

залучають заступників генерального директора, начальника Головного управління безпеки руху та екології - Головного ревізора з безпеки руху поїздів і автотранспорту Укрзалізниці, начальників головних управлінь, управлінь або їх заступників, начальника залізниці, головного ревізора з безпеки руху поїздів і автотранспорту залізниці, відповідних ревізорів із безпеки руху поїздів Укрзалізниці, залізниці та дільниці залізниці, начальників структурних підрозділів залізниці. Під час розслідування катастроф та аварій комісія в обов'язковому порядку вивчає технічні, організаційні та психофізіологічні (людські) причини.

Катастрофи та аварії розслідуються за місцем їх скоєння. Для розслідування серйозних інцидентів наказом начальника залізниці призначається комісія. До її складу залучають заступників начальника залізниці, головного ревізора з безпеки руху поїздів і автотранспорту залізниці, начальників служб або їх заступників, начальника дирекції залізничних перевезень, головного ревізора з безпеки руху поїздів і автотранспорту дільниці залізниці, відповідних ревізорів із безпеки руху поїздів і автотранспорту залізниці та дільниці залізниці, начальників структурних підрозділів залізниці. У розслідуванні беруть участь керівники та фахівці відповідних головних управлінь та управлінь Укрзалізниці.

Для розслідування інцидентів наказом начальника дирекції залізничних перевезень призначається комісія, до складу якої залучають головного ревізора з безпеки руху поїздів і автотранспорту дільниці залізниці, начальників структурних підрозділів залізниці, ревізорів із безпеки руху поїздів і автотранспорту дільниці залізниці. У розслідуванні беруть участь керівники та фахівці управління залізниці, ревізори з безпеки руху поїздів і автотранспорту залізниці. Розслідування інцидентів очолює начальник дирекції залізничних перевезень або особа, що виконує його обов'язки. У службовому розслідуванні причин і обставин транспортних подій зобов'язані брати участь як представники залізниці, у межах якої сталася транспортна подія, так і представники залізниць і підприємств, працівники яких причетні до цих подій. Повідомлення причетним до транспортної події повинно бути надіслане не пізніше ніж протягом 12 годин після її скоєння. Якщо представники залізниці або підприємства, які причетні до транспортної події, не прибудуть протягом 36 годин із часу повідомлення та не повідомлять у 12-годинний строк після одержання

повідомлення про можливу затримку, то розслідування проводиться без їх участі. Результати та висновки розслідування у цьому випадку є обов'язковими для всіх.

Транспортні події, які виникли з вини працівників залізниць та підприємств інших держав, розслідують за місцем їх скоєння згідно з Інструкцією про порядок спільних дій залізничних адміністрацій держав - учасниць Співдружності Незалежних Держав, Латвійської Республіки, Литовської Республіки, Естонської Республіки зі службового розслідування порушень безпеки руху в поїзній і маневровій роботі, затвердженою 50-м засіданням Ради залізничного транспорту держав - учасниць Співдружності (далі - Інструкція про порядок спільних дій), і обліковують окремо за господарствами, дирекціями залізничних перевезень, залізницями, управліннями та головними управліннями Укрзалізниці відповідно до класифікації транспортних подій.

Службове розслідування транспортних подій проводиться згідно з Інструкцією про порядок спільних дій і внутрішньодержавним законодавством, нормативними документами і процедурами, що діють на території залізничної адміністрації держави, де сталася транспортна подія. Службове розслідування транспортних подій проводить комісія, що складається із представників залізничної адміністрації, на території якої стався випадок, та представників залізничних адміністрацій держав СНД і Балтії, причетних до такого випадку. Комісію призначає і скликає залізнична адміністрація, на території якої стався випадок. Головою комісії є представник залізничної адміністрації, що скликає комісію. За наявності розбіжностей щодо результатів розслідування залізничні адміністрації можуть звертатися до Дирекції Ради із залізничного транспорту держав - учасниць Співдружності, яка за потреби скликає незалежну експертну групу, висновок якої є обов'язковим для всіх сторін за умови їх згоди.

Усі документи в матеріалах спільного службового розслідування повинні бути надані російською мовою. Транспортні події, що сталися через несправність рухомого складу підприємств, які не належать до сфери управління Укрзалізниці, розслідуються за участю уповноважених представників таких підприємств. При цьому з'ясовуються та враховуються у висновках розслідування всі обставини, права та зобов'язання власників рухомого складу перед ремонтними, будівельними

підприємствами, залізницями та навпаки. Такі транспортні події беруться до обліку згідно з господарськими зобов'язаннями між власниками рухомого складу та ремонтними, будівельними підприємствами, залізницями, про що зазначається в матеріалах розслідування, з урахуванням винної сторони.

Випадки пошкодження технічних засобів сторонніми особами або підприємствами під час виконання робіт або випадки пошкодження технічних засобів унаслідок стихійного лиха чи крадіжок, що підтверджено відповідними документами, розслідують та обліковують як інші транспортні події.

Службове розслідування випадків ДТП на залізничних коліях, унаслідок яких двоє і більше осіб загинуло або троє і більше травмовано, очолює безпосередньо на місці події начальник залізниці чи особа, яка виконує його обов'язки. Начальник дирекції залізничних перевезень або особа, яка виконує його обов'язки, очолює службове розслідування ДТП на залізничних коліях, унаслідок яких одна особа загинула або не більше двох осіб травмовано. Розслідування ДТП на залізничних коліях із менш тяжкими наслідками очолює заступник начальника дирекції залізничних перевезень. У розслідуванні випадків ДТП беруть участь керівники причетних служб залізниці, відповідних структурних підрозділів, а також ревізори з безпеки руху. Розслідування випадків транспортних подій та оформлення матеріалів службового розслідування повинні здійснюватися таким чином, щоб якомога швидше було відновлено рух та ліквідовано наслідки транспортної події.

Під час службового розслідування транспортної події повинні бути з'ясовані всі обставини, за яких вона сталася, її причини, наслідки та виявлені винні у цьому особи. Якщо під час розслідування катастроф, аварій та серйозних інцидентів виникне потреба в проведенні експертних досліджень та випробувань, їх проводять в установленому порядку із залученням наукових організацій залізничного транспорту, інших компетентних установ. Необхідні дослідження та випробування проводяться за вказівкою та під контролем Головного управління безпеки руху та екології Укрзалізниці.

Рішення щодо остаточної класифікації та причин транспортних подій приймає начальник Головного управління безпеки руху та екології - Головний ревізор з безпеки руху поїздів і автотранспорту Укрзалізниці. Таке рішення є обов'язковим для всіх підприємств,

причетних до транспортної події, незалежно від форми власності та підпорядкування.

Керівник структурного підрозділу залізниці, на території якого сталася транспортна подія, організовує збереження вантажів, а також деталей верхньої будови колії, пристроїв СЦБ, електропостачання, рухомого складу та інших предметів, які можуть мати значення для з'ясування причин транспортної події, протягом усього періоду службового розслідування.

Рішення про направлення матеріальних доказів на дослідження чи випробовування і строк їх зберігання приймають керівники залізниць за погодженням з Головним управлінням безпеки руху та екології Укрзалізниці.

Якщо в транспортній події є постраждалі, під час розслідування з'ясовуються відомості про них. Розслідування випадків травматизму проводять в установленому порядку.

На місці транспортної події у період розслідування:

- вилучають швидкостемірну стрічку локомотива (начальник локомотивного (моторвагонного) депо або ревізор з безпеки руху в локомотивному господарстві, господарстві приміських пасажирських перевезень, головний ревізор із безпеки руху поїздів і автотранспорту залізниці чи дільниці залізниці), натурний лист поїзда, довідку про забезпечення поїзда гальмами, бланки із записом попереджень про обмеження швидкості руху та журнал технічного стану локомотива;

- складають схему зруйнованої колії та розташування рухомого складу і вантажу, слідів сходження рухомого складу з рейок із прив'язкою до кілометра та пікетів початку сходження й місця зупинення локомотива та окремих груп вагонів;

- проводять фотографування або відеозйомку наслідків випадку, пошкоджень колії, пристроїв СЦБ, електропостачання, рухомого складу, вантажу, знайдених на колії сторонніх предметів або деталей рухомого складу, деформованих та зламаних деталей, перекритих кранів тощо;

- складають акти огляду місця сходження, технічного стану рухомого складу, колії, контактної мережі, пристроїв СЦБ, зв'язку та інших пристроїв, що мають значення для встановлення причин порушення безпеки руху (такі акти підписують члени комісії, які призначені оперативно-розпорядчим документом для розслідування даного випадку);

- складають акти огляду головної та хвостової частин поїзда, які не сходили з рейок, із зазначенням увімкнення автогальм та положення режимів у повітродозподільниках;

- відбирають письмові (у потрібних випадках і аудіозаписи) пояснення від осіб, причетних до скоєної події, а також відомості від інших працівників та свідків, що можуть бути використані для встановлення причин порушення безпеки руху;

- установлюють та фіксують погодні умови в момент порушення безпеки руху.

Відповідальними за проведення операцій, що належать до процесу розслідування, є головні ревізори з безпеки руху поїздів і автотранспорту залізниці та дільниці залізниці.

Додаткове пошкодження рухомого складу та вантажів під час виникнення відбудовних робіт, спричинене потребою якнайшвидше відновити рух, може мати місце лише за згодою начальника залізниці у разі, якщо збитки від проведення відбудовних робіт з ліквідації наслідків сходження рухомого складу на головних коліях можуть перевищити вартість нового рухомого складу, однотипного тому, що зійшов з рейок, або його додаткового ремонту. У цьому випадку наслідки пошкодження рухомого складу не впливають на класифікацію події. Згоду оформлюють письмовим наказом, копію якого надають до Головного управління безпеки руху та екології Укрзалізниці.

Відповідальними за збереження деталей, предметів з місця події, об'єктивність розслідування та правильність класифікації транспортних подій, своєчасне й повне оформлення матеріалів розслідування і подання їх у визначений термін до управління залізниці є керівники структурних підрозділів, начальник дирекції залізничних перевезень та головні ревізори з безпеки руху поїздів і автотранспорту залізниці та дільниці залізниці [1,2,3,4,5].

Контрольні питання

1. Ким створюється комісія для розслідування?
2. Де розслідуються катастрофи та аварії?
3. Як проводиться службове розслідування транспортних подій?
4. Які роботи проводяться на місці транспортної події у період розслідування?

3.6 Практичне заняття № 6

Порядок розслідування та обліку нещасних випадків

Мета заняття – ознайомитися з порядком розслідування та обліку нещасних випадків на виробництві та невиробничого характеру та розробити заходи щодо їх попередження.

Порядок виконання роботи

- Які нещасні випадки підлягають розслідуванню?
- Кому надсилаються повідомлення про нещасний випадок?
- Як проводиться розслідування нещасних випадків?
- Кому надсилається акт за формулю НТ (невиробничий травматизм) ?

Методичні вказівки до виконання практичного заняття № 6

Порядок розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві

Спеціальному розслідуванню підлягають:

- нещасні випадки із смертельними наслідками;
- групові нещасні випадки;
- випадки смерті працівників під час виконання ними трудових (посадових) обов'язків;
- гострі професійні захворювання (отруєння), що призвели до тяжких чи смертельних наслідків;
- нещасні випадки, факт настання яких встановлено у судовому порядку, а підприємство (установа, організація), на якому вони сталися, ліквідовано без правонаступника;
- нещасні випадки, що спричинили тяжкі наслідки, у тому числі з можливою інвалідністю потерпілого;
- випадки зникнення працівника під час виконання трудових (посадових) обов'язків;
- нещасні випадки з особами, які працюють на умовах цивільно-правового договору, на інших підставах, передбачених законом,

фізичними особами - підприємцями, особами, які провадять незалежну професійну діяльність, членами фермерського господарства;

- нещасні випадки, що сталися з особами, фактично допущеними до роботи без оформлення трудового договору (контракту) [2].

Віднесення нещасних випадків до таких, що спричинили тяжкі наслідки, у тому числі з можливою інвалідністю потерпілого, здійснюється на підставі висновку про ступінь тяжкості травми згідно з Класифікатором розподілу травм за ступенем тяжкості, затвердженим МОЗ.

Нещасні випадки та/або гострі професійні захворювання (отруєння), що сталися з працівниками підприємств (установ, організацій), їх філій, представництв та інших відокремлених і структурних підрозділів під час виконання трудових обов'язків (крім катастрофи, аварії чи події під час руху транспортних засобів усіх видів) за межами області, де суб'єкт господарювання пройшов державну реєстрацію як юридична особа або фактично перебуває, розслідуються за місцем їх настання.

На підприємстві (в установі, організації) утворюється комісія з розслідування нещасних випадків та/або гострих професійних захворювань (отруєнь), що не підлягають спеціальному розслідуванню (далі - комісія).

Комісія утворюється наказом роботодавця не пізніше наступного робочого дня після отримання інформації про нещасний випадок та/або гостре професійне захворювання (отруєння) від безпосереднього керівника робіт, повідомлення від закладу охорони здоров'я, заяви потерпілого, членів його сім'ї чи уповноваженої ним особи.

До складу комісії входять:

- керівник (спеціаліст) служби охорони праці або посадова особа, на яку роботодавцем покладено виконання функцій з охорони праці (голова комісії);

- представник територіального органу Пенсійного фонду України;

- представник первинної організації профспілки (у разі її відсутності - уповноважена найманими працівниками особа з питань охорони праці);

- лікар з гігієни праці територіального органу Держпраці (у разі настання гострого професійного захворювання (отруєння);

- інші представники підприємства (установи, організації), посадові особи органів Держпродспоживслужби, ДСНС (у разі потреби та за відповідним погодженням).

До складу комісії не може входити безпосередній керівник потерпілого.

Держпраці та/або її територіальним органом утворюється комісія із спеціального розслідування (далі - спеціальна комісія).

Спеціальна комісія утворюється протягом одного робочого дня після отримання від роботодавця письмового повідомлення про нещасний випадок або за інформацією, отриманою з інших джерел (органу досудового розслідування, звернень потерпілого або членів його сім'ї чи уповноваженої ними особи, первинних організацій і територіальних об'єднань профспілок).

До складу спеціальної комісії входять:

- посадова особа Держпраці та/або її територіального органу (голова комісії);

- представник територіального органу Пенсійного фонду України;

- представник уповноваженого органу чи наглядової ради підприємства (у разі її утворення) або місцевої держадміністрації чи органу місцевого самоврядування у разі, коли зазначений орган відсутній;

- керівник (спеціаліст) служби охорони праці підприємства (установи, організації) або посадова особа, на яку роботодавцем покладено виконання функцій з охорони праці, а у разі її відсутності - представник роботодавця;

- представник первинної організації профспілки, членом якої є постраждалий (у разі її відсутності - уповноважена найманими працівниками особа з питань охорони праці);

- представник профспілкового органу вищого рівня або територіального профоб'єднання;

- представник місцевої держадміністрації або органу місцевого самоврядування у разі, коли нещасний випадок та/або гостре

професійне захворювання (отруєння) сталися з особами, які працюють на умовах цивільно-правового договору, на інших підставах, передбачених законом, фізичними особами - підприємцями, особами, які провадять незалежну професійну діяльність, членами фермерського господарства;

- лікар з гігієни праці територіального органу Держпраці (у разі настання гострого професійного захворювання (отруєння));

- посадові особи органів Держпродспоживслужби, ДСНС, Держатомрегулювання (у разі потреби та за відповідним погодженням).

У разі настання нещасного випадку та/або гострого професійного захворювання (отруєння) на території іншого підприємства (установи, організації) до складу спеціальної комісії включаються представники такого підприємства (установи, організації).

У разі потреби до складу комісії можуть включатися посадові особи Держпраці та/або її територіального органу за галузевим напрямом.

Спеціальне розслідування групового нещасного випадку та/або гострого професійного захворювання (отруєння), під час яких загинуло від двох до чотирьох осіб, проводиться спеціальною комісією, яка утворюється Держпраці або за її дорученням відповідним територіальним органом.

Спеціальне розслідування групового нещасного випадку, під час якого загинуло п'ять і більше осіб або травмовано 10 і більше осіб, проводиться спеціальною комісією, утвореною Держпраці [2].

Розслідування аварій

Розслідування проводиться у разі, коли сталася:

➤ аварія першої категорії, яка відповідно до Порядку класифікації надзвичайних ситуацій за їх рівнями, відноситься до надзвичайної ситуації державного рівня;

➤ аварія другої категорії, яка відповідно до Порядку класифікації надзвичайних ситуацій відноситься до надзвичайних ситуацій регіонального або місцевого рівнів;

➤ аварія, яка не відноситься до аварії першої чи другої категорій і відповідно до Порядку класифікації надзвичайних ситуацій

відноситься до надзвичайної ситуації об'єктового рівня, створила чи могла створити загрозу життю та здоров'ю працівників або населення, внаслідок якої зруйновано або порушено роботу машин, механізмів, устаткування підвищеної безпеки, на які необхідно отримувати відповідний дозвіл (або подавати декларацію) згідно з Порядком видачі дозволів на виконання робіт підвищеної безпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної безпеки.

Випадки порушення технологічних процесів, роботи устаткування, тимчасової зупинки виробництва засобами автоматичного захисту та інші локальні порушення у роботі цехів, дільниць та окремих об'єктів, падіння опор та обрив проводів ліній електропередачі не належать до аварій, що мають категорію, та розслідуються підприємством (установою, організацією) в установленому законодавством порядку без залучення посадових осіб територіальних органів Держпраці.

З метою врахування специфіки галузей економіки та визначення категорійності аварій міністерствами (іншими центральними органами виконавчої влади, державними органами), на які не поширюється дія цього Порядку в частині розслідування аварій, розробляються, затверджуються та погоджуються у встановленому порядку відповідні галузеві порядки розслідування аварій.

Про аварію очевидець повинен негайно повідомити безпосередньому керівникові робіт або іншій посадовій особі підприємства (установи, організації), які зобов'язані поінформувати роботодавця для негайного введення в дію плану локалізації та ліквідації аварійних ситуацій та аварій (у разі наявності).

Роботодавець або особа, яка керує виробництвом під час зміни, зобов'язані діяти згідно з планом локалізації та ліквідації аварій, вжити першочергових заходів до рятування потерпілих і надання їм першої домедичної допомоги, локалізації аварії, встановлення меж небезпечної зони та обмеження доступу до неї людей, збереження до присуття комісії з розслідування аварій обстановки на місці події.

Роботодавець зобов'язаний негайно повідомити про аварію, зазначену в підпунктах 1 - 3 пункту 131 цього Порядку, територіальному органу Держпраці, органу управління чи наглядовій раді підприємства (у разі її утворення), місцевій держадміністрації, територіальному органу ДСНС, територіальним

(відокремленим) підрозділам поліції за місцем виникнення аварії та відповідному профспілковому органі, а у разі травмування або загибелі працівників також відповідному територіальному органі Пенсійного фонду України.

Розслідування аварії, під час якої сталися нещасні випадки та/або гострі професійні захворювання (отруєння), проводиться Держпраці, у тому числі за спеціальним рішенням Кабінету Міністрів України, з урахуванням вимог цього Порядку.

Розслідування аварії, під час якої не сталося нещасних випадків та/або гострих професійних захворювань (отруєнь), проводиться відповідними комісіями (якщо Кабінетом Міністрів України не прийнято спеціального рішення), які утворюються та очолюються представниками:

- у разі настання аварії першої категорії - центрального органу виконавчої влади, до сфери управління якого належить підприємство (установа, організація), чи місцевою держадміністрацією (у разі відсутності такого органу);

- у разі настання аварії другої категорії - органом управління чи наглядовою радою підприємства (установи, організації) або місцевою держадміністрацією (у разі відсутності такого органу);

- у разі настання аварії, яка не відноситься до аварії першої чи другої категорій, а також випадків порушення технологічних процесів - роботодавця.

До складу комісій з розслідування аварій, під час яких не сталося нещасних випадків та/або гострих професійних захворювань (отруєнь), входять представники ДСНС і Держпраці (за згодою).

У разі коли аварія сталася через проектні недоробки або конструктивні недоліки устаткування, для участі в роботі комісії з розслідування аварії залучаються представники підприємства (установи, організації) - розробника такого устаткування (якщо підприємство (установа, організація) ліквідовано, а правонаступника немає, можуть залучатися підприємства (установи, організації), аналогічні за профілем розробників устаткування).

У ході розслідування комісія з розслідування аварії:

- визначає масштаб аварії;
- визначає необхідність утворення експертної комісії, яка встановлює обставини та причини аварії, фактори, що призвели до

аварії, розробляє план заходів щодо запобігання виникненню подібних аварій та у разі потреби готує пропозиції стосовно коригування нормативної та проектної документації;

- встановлює факти порушення вимог законів та інших нормативно-правових актів про охорону праці, встановлює осіб, дії або бездіяльність яких призвели до виникнення аварії, розробляє план заходів щодо ліквідації її наслідків і запобігання подібним аваріям;

- надає інформацію про відповідність встановленим вимогам нехарчової продукції, під час використання (експлуатації) якої сталася аварія або використання (експлуатація) якої могло стати причиною аварії (однією з причин).

Комісія з розслідування аварії зобов'язана протягом 20 робочих днів провести розслідування обставин і причин аварії та скласти акт за формою Н-1.

Залежно від масштабу аварії у разі потреби зазначений строк може бути продовжений органом, що утворив комісію з розслідування аварії, з метою проведення додаткових досліджень або експертизи [2].

Порядок розслідування та обліку нещасних випадків невиробничого характеру

➤ Цей Порядок визначає механізм розслідування та ведення обліку нещасних випадків невиробничого характеру, які сталися з громадянами України, іноземцями та особами без громадянства на території України.

➤ Під нещасними випадками невиробничого характеру слід розуміти не пов'язані з виконанням трудових обов'язків травми, у тому числі отримані внаслідок заподіяних тілесних ушкоджень іншою особою, отруєння, самогубства, опіки, обмороження, утоплення, ураження електричним струмом, блискавкою, травми, отримані внаслідок стихійного лиха, контакту з тваринами тощо (далі - нещасні випадки), які призвели до ушкодження здоров'я або смерті потерпілих.

➤ Розслідуванню згідно з цим Порядком підлягають нещасні випадки, що сталися під час:

- прямування на роботу чи з роботи пішки, на громадському, власному або іншому транспортному засобі, що не належить підприємству, установі або організації (далі - організації) і не використовувався в інтересах цієї організації;
- переміщення повітряним, залізничним, морським, внутрішнім водним, автомобільним транспортом, в електротранспорті, метрополітені, на канатній дорозі, фунікулері та на інших видах транспортних засобів;
- виконання громадських обов'язків (рятування людей, захист власності, правопорядку тощо, якщо це не входить до службових обов'язків);
- виконання донорських функцій;
- участі в громадських акціях (мітингах, демонстраціях, агітаційно-пропагандистській діяльності тощо);
- участі у культурно-масових заходах, спортивних змаганнях;
- проведення культурних, спортивних та оздоровчих заходів, не пов'язаних з навчально-виховним процесом у навчальних закладах;
- використання газу у побуті;
- вчинення протиправних дій проти особи, її майна;
- користування або контакту із зброєю, боєприпасами та вибуховими матеріалами;
- виконання робіт у домашньому господарстві, використання побутової техніки;
- стихійного лиха;
- перебування в громадських місцях, на об'єктах торгівлі та побутового обслуговування, у закладах лікувально-оздоровчого, культурно-освітнього та спортивно-розважального призначення, в інших організаціях, а також у рекреаційних зонах;
- контакту з тваринами (у тому числі птахами, плазунами, комахами тощо) та рослинами (у тому числі грибами, водоростями тощо), що призвело до ушкодження здоров'я або смерті потерпілих;
- споживання (використання) нехарчової продукції.

➤ Факт ушкодження здоров'я внаслідок нещасного випадку встановлює і засвідчує лікувально-профілактичний заклад. Документом, який підтверджує ушкодження здоров'я особи, є листок непрацездатності чи довідка лікувально-профілактичного закладу.

➤ Нещасні випадки розслідуються незалежно від того, чи був потерпілий у стані психічного розладу, алкогольного або наркотичного сп'яніння [5].

Повідомлення про нещасні випадки

➤ Лікувально-профілактичні заклади, до яких звернулися або були доставлені потерпілі внаслідок нещасних випадків, протягом доби надсилають письмове повідомлення за встановленою формою:

- про кожний нещасний випадок - до районної держадміністрації (виконавчого органу міської, районної у місті ради);

- про кожний нещасний випадок, що стався внаслідок споживання (користування) нехарчової продукції - до органу державного ринкового нагляду у відповідній сфері відповідальності;

- про нещасний випадок із смертельним наслідком, пов'язаний із заподіянням тілесних ушкоджень іншою особою, а також нещасний випадок, що стався внаслідок контакту із зброєю, боєприпасами та вибуховими матеріалами або під час дорожньо-транспортної пригоди, - прокурору та органу досудового розслідування.

Лікувально-профілактичні заклади, до яких звернулися або були доставлені потерпілі, ведуть реєстрацію нещасних випадків в окремому журналі за встановленою формою.

Розслідування нещасних випадків

➤ Розслідування нещасних випадків проводиться з метою визначення їх обставин та причин. На підставі результатів розслідування розробляються заходи щодо запобігання подібним випадкам, а також щодо вирішення питань соціального захисту потерпілих.

Технічне розслідування – встановлення технічних і організаційних причин виникнення аварії та розроблення заходів щодо запобігання таким аваріям.

У процесі розслідування беруться до уваги листок непрацездатності чи довідка лікувально-профілактичного закладу, а також пояснення потерпілого та свідчення очевидців, а у разі потреби - керівника органу (організації), на території чи об'єкті якого стався нещасний випадок.

➤ Розслідування нещасних випадків із смертельним наслідком, групових нещасних випадків у разі смерті хоча б одного з потерпілих, нещасних випадків, пов'язаних із заподіянням тілесних ушкоджень іншою особою, а також нещасних випадків, які сталися внаслідок контакту із зброєю, боєприпасами та вибуховими матеріалами або дорожньо-транспортної пригоди, проводиться органом досудового розслідування.

➤ Районна держадміністрація (виконавчий орган міської, районної у місті ради) протягом доби з часу надходження від лікувально-профілактичного закладу повідомлення про нещасний випадок (за винятком нещасних випадків із смертельним наслідком) приймає рішення щодо утворення комісії з розслідування нещасного випадку у складі не менш як трьох осіб.

До роботи комісії з розслідування нещасного випадку можуть залучатися представники районної держадміністрації (виконавчого органу міської, районної у місті ради), Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності, організації, де працюють або навчаються потерпілі, організації, на території чи об'єкті якої стався нещасний випадок, а також представники органів охорони здоров'я, освіти, захисту прав споживачів, експерти страхової компанії (якщо потерпілий був застрахований).

До розслідування нещасних випадків, які сталися під час прямування на роботу чи з роботи, залучаються представники відповідного профспілкового органу або уповноважені трудового колективу, якщо потерпілий не є членом профспілки.

➤ У разі звернення потерпілого або особи, яка представляє його інтереси (якщо не надходило повідомлення від лікувально-профілактичного закладу про нещасний випадок), районна держадміністрація (виконавчий орган міської, районної у місті ради) приймає рішення щодо необхідності проведення розслідування і

визначення організації, яка повинна проводити розслідування, та направляє її керівнику копію рішення.

Керівник організації протягом доби з часу надходження рішення про уповноваження її на проведення розслідування призначає комісію у складі не менше трьох осіб.

Технічне розслідування причин виникнення аварії, пов'язаної з використанням газу в побуті, проводиться Держпраці в установленому порядку за участю експертно-технічних центрів, які забезпечують науково-технічну підтримку державного нагляду у сфері промислової безпеки та охорони праці.

➤ Нещасні випадки (за винятком групових), які сталися з працюючими особами, розслідуються комісією, утвореною організацією, де працює потерпілий, у складі голови комісії - посадова особа, яку визначає керівник організації, і членів комісії - керівника відповідного структурного підрозділу, представника профспілкової організації, членом якої є потерпілий, або уповноваженого трудового колективу, якщо потерпілий не є членом профспілки.

Рішення щодо розслідування нещасного випадку приймається керівником організації на підставі звернення потерпілого або особи, яка представляє його інтереси, листка непрацездатності або довідки лікувально-профілактичного закладу.

У разі відмови організації провести розслідування нещасного випадку потерпілий або особа, яка представляє його інтереси, може звернутися до районної держадміністрації (виконавчого органу міської, районної у місті ради), яка вирішує питання щодо проведення цього розслідування.

➤ Розслідування нещасного випадку проводиться протягом 10 календарних днів після утворення комісії. У разі потреби цей термін може бути продовжений керівником органу (організації), який призначив розслідування.

За результатами розслідування нещасного випадку або технічного розслідування причин виникнення аварії, пов'язаної з використанням газу в побуті, складається акт за формою НТ (невиробничий травматизм) згідно з додатком 3, який затверджується керівником органу (організації), що проводив розслідування.

Член комісії, незгодний із змістом складеного акта, письмово викладає свою окрему думку, яка додається до акта, складеного за

формою НТ. Необхідна кількість примірників акта визначається в кожному окремому випадку.

Акт за формою НТ надсилається:

- потерпілому або особі, яка представляє його інтереси;
- районній держадміністрації (виконавчому органу міської, районної у місті ради, на території якої стався нещасний випадок);
- організації, де працює або навчається потерпілий;
- організації, яка відповідальна за безпечний стан території чи об'єкта, де стався нещасний випадок.

Копія акта надсилається прокурору, органу досудового розслідування та іншим організаціям на їх запит.

Під час розслідування групових нещасних випадків акт за формою НТ складається на кожного потерпілого окремо.

Для складання акта за формою НТ використовуються класифікатори подій, що призвели до нещасного випадку (додаток Г), причин нещасного випадку, місця подій.

Акти за формою НТ, які складаються за результатами розслідування нещасних випадків з працюючими особами, зберігаються в організації разом з матеріалами розслідування протягом 45 років.

Акти за формою НТ та матеріали розслідування нещасних випадків з непрацюючими особами зберігаються протягом трьох років у архіві районної держадміністрації (виконавчих органів міських, районних у містах рад).

➤ Реєстрація нещасних випадків, за результатами розслідування яких складаються акти за формою НТ, проводиться районними держадміністраціями (виконавчими органами міських, районних у містах рад) та організаціями, які проводили розслідування, у журналі за встановленою формою.

➤ Організація, яка відповідальна за безпечну життєдіяльність населення на території чи об'єкті, де стався нещасний випадок, здійснює запропоновані комісією, що проводила розслідування, заходи щодо усунення причин подібних випадків. Про здійснення зазначених заходів керівник організації у письмовій формі повідомляє районну держадміністрацію (виконавчий орган міської, районної у місті ради) у термін, зазначений в акті за формою НТ.

Облік і аналіз нещасних випадків

➤ Облік нещасних випадків та аналіз причин їх виникнення проводять районні держадміністрації (виконавчі органи міських, районних у містах рад) на підставі звітів про нещасні випадки за встановленою формою (додаток 8), які щомісяця до 10 числа наступного періоду надсилаються лікувально-профілактичними закладами.

Узагальнений звіт про нещасні випадки районні держадміністрації (виконавчі органи міських, районних у містах рад) подають щокварталу до 15 числа місяця, що настає за звітним періодом, а також за рік - до 31 січня наступного за звітним року [5].

Контрольні питання

1. Що таке нещасний випадок на виробництві?
2. Що таке нещасний випадок не виробничого характеру?
3. Які нещасні випадки підлягають розслідуванню?
4. В який термін після утворення комісії проводиться розслідування нещасного випадку?
5. Який термін зберігаються в організації разом з матеріалами розслідування Акти за формою НТ, які складаються за результатами розслідування нещасних випадків з працюючими особами?

3.7 Практичне заняття № 7

Навчання персоналу підприємства з питань безпеки руху для забезпечення підтримання компетентності персоналу

Мета заняття – ознайомитися з організацією навчання персоналу підприємства з питань безпеки руху для забезпечення підтримання компетентності персоналу.

Порядок виконання роботи

Підготувати проведення навчання для персоналу за наступними темами (обрати одну з тем за узгодженням з викладачем):

- основні принципи управління безпекою руху;
- важливість дотримання політики безпеки руху;
- організація роботи, функції та обов'язки персоналу підприємства із забезпечення безпеки руху;
- цілі та завдання у сфері безпеки руху;
- звітування про транспортні події та можливі загрози;
- складові елементи СУБР підприємства;
- вимоги національного та європейського законодавства з питань безпеки руху;
- основи здійснення аналізу стану безпеки руху.

Методичні вказівки до виконання практичного заняття № 7

✓ Керівники підприємств забезпечують навчання та періодичну підготовку персоналу підприємства у сфері безпеки руху.

✓ Навчання з питань безпеки руху проводиться з метою забезпечення належної підготовки та компетентності персоналу підприємства у сфері безпеки руху для виконання службових обов'язків.

✓ У процесі навчання персонал підприємства має оволодіти необхідними знаннями, вміннями та навичками для забезпечення безпеки руху.

✓ Керівники підприємств під час організації процесу навчання персоналу підприємства у сфері безпеки руху мають визначити обсяг потреб підприємства у навчанні.

✓ Навчання персоналу підприємства у сфері безпеки руху складається з таких елементів:

- первинна перевірка рівня знань;
- оцінювання поточної ефективності підготовки персоналу;
- ознайомчий курс та базова підготовка, які включають основні відомості про безпеку руху, у тому числі вплив людського та організаційних факторів;
- перевірка рівня знань після проходження курсу підготовки.

✓ Залежно від обов'язків персоналу підприємства виділяють базове та періодичне навчання.

Навчання має гарантувати підготовку та належний рівень кваліфікації персоналу підприємства для виконання службових обов'язків у сфері безпеки руху.

✓ Базове навчання персоналу підприємства залежно від характеру виконуваної роботи та рівня необхідних знань для забезпечення безпеки руху проводиться для керівників підприємств, служби з безпеки руху та всього персоналу підприємства. Базове навчання здійснюється без відриву від виробництва.

✓ Базове навчання проводиться відповідно до програм, які затверджує керівник підприємства.

✓ Програма базового навчання для керівників підприємства обов'язково включає такі теми:

- вимоги національного та європейського законодавства з питань безпеки руху;
- основи процедур ідентифікації небезпеки, оцінювання ризиків, визначення заходів безпеки;
- основи аналізу показників безпеки руху;
- розподіл функцій та обов'язків персоналу підприємства у сфері безпеки руху;
- порядок розслідування транспортних подій та внутрішнього аудиту безпеки руху;
- повноваження Мінінфраструктури та Укртрансбезпеки.

Навчання керівників у сфері безпеки руху починається з ознайомлення їх з обов'язками керівника у сфері управління безпекою руху.

Навчання має гарантувати розуміння керівником політики безпеки руху та принципів роботи підприємства у сфері безпеки руху.

Обсяг підготовки керівника у сфері безпеки руху має відповідати індивідуальним обов'язкам та ступеню залучення до організації безпеки руху на підприємстві.

✓ Програма базового навчання для персоналу служби з безпеки руху обов'язково включає такі теми:

- ознайомлення з національним та європейським законодавством з питань безпеки руху;
- основи політики безпеки руху на підприємстві;
- процедури ідентифікації небезпеки, оцінювання ризиків, визначення заходів безпеки та приклади їх практичного застосування;
- детальні знання процесу забезпечення безпеки руху на підприємстві;
- аналіз показників безпеки руху;
- розподіл функцій та обов'язків у сфері безпеки руху;
- порядок розслідування транспортних подій та аудиту безпеки руху, а також здійснення державного нагляду (контролю) на залізничному транспорті.

Навчання служби з безпеки руху має гарантувати розуміння політики та принципів діяльності підприємства у сфері забезпечення безпеки руху.

✓ Програма базового навчання для персоналу підприємства незалежно від його рівня, за винятком керівників та служби з безпеки руху підприємства, обов'язково включає такі теми:

- основні принципи управління безпекою руху;
- важливість дотримання політики безпеки руху;
- організація роботи, функції та обов'язки персоналу підприємства із забезпечення безпеки руху;
- цілі та завдання у сфері безпеки руху;
- звітування про транспортні події та можливі загрози;
- складові елементи СУБР підприємства;
- вимоги національного та європейського законодавства з питань безпеки руху;
- основи здійснення аналізу стану безпеки руху.

✓ Керівники підприємств регулярно, але не рідше ніж один раз на 5 років, організовують періодичне навчання персоналу підприємства у сфері безпеки руху.

Порядок проведення періодичного навчання встановлює керівник підприємства.

✓ Підприємство організовує ведення та зберігання документації, яка стосується навчання персоналу підприємства. Строк зберігання документації встановлює керівник підприємства [1].

Контрольні питання

1. З яких елементів складається навчання персоналу підприємства у сфері безпеки руху?
2. Які теми обов'язково включає програма базового навчання для керівників підприємств?
3. Які теми обов'язково включає програма базового навчання для персоналу служби з безпеки руху?

4 САМОСТІЙНА РОБОТА

Аналіз аварійності на залізничному транспорті України

Мета роботи – навчитися аналізувати статистичні дані щодо стану аварійності на залізничних дорогах України, робити висновки.

Порядок виконання роботи

- Проаналізувати статистичні дані щодо стану аварійності на залізничних дорогах України з 2011 по 2022 роки [13,14].
- Побудувати діаграми зміни кількості за кожен рік:
  - загальної кількості транспортних подій;
  - кількість загиблих в транспортних подіях;
  - кількість травмованих в транспортних подіях;
  - кількість ДТП на залізничних переїздах;
  - кількість загиблих в результаті ДТП на залізничних переїздах;
  - кількість травмованих в результаті ДТП на залізничних переїздах.
- Зробити висновки.

Питання, що виносяться на самостійну роботу

1. Загальні положення Системи управління безпекою руху на залізничному транспорті [1]
2. Основні терміни Системи управління безпекою руху на залізничному транспорті [1]
3. Принципи безпеки на транспорті [1]
4. Складові безпеки залізничного транспорту [1]
5. Заходи, спрямовані на забезпечення безпеки руху [1]
6. Загальні принципи управління безпекою руху [1]
7. Служба безпеки руху [1]
8. Керівник з безпеки руху [1]
9. Складові СУБР на залізничному транспорті [1]

10. Етапи реалізації СУБР на залізничному транспорті [1]
11. Політика безпеки руху [1]
12. Ідентифікація небезпечних факторів або загроз [7,8,9,15]
13. Оцінювання та зниження ризиків [7,8,9]
14. Фактори транспортних ризиків [7,8,9]
15. Види ризиків [7,8,9,15]
16. Методи аналізу ризиків [7,8,9]
17. Управління ризиками на транспорті [7,8,9]
18. Показники безпеки перевезень [7,8,9]
19. Фактори, що впливають на безпеку перевезень [7,8,9]
20. Умови безаварійної роботи [7,8,9]
21. Класифікація транспортних подій на залізничному транспорті [4]
22. Аварія [4]
23. Інцидент [4]
24. Серйозний інцидент [4]
25. Катастрофа [4]
26. Причини залізничних катастроф [4]
27. Методи аналізу катастроф [4,7,8]
28. Методи підвищення безпеки руху на залізничному транспорті [8,9,10]
29. Розслідування транспортних подій на залізничному транспорті [2,3,5]
30. Оформлення документів службового розслідування [2,3,5]
31. Заходи із запобігання транспортним подіям [2,3,5]
32. Оформлення та облік результатів службового розслідування [2,3,5]
33. Документи службового розслідування транспортних подій на підприємствах МПЗТУ [3]
34. Загальні положення службового розслідування транспортних подій на підприємствах МПЗТУ [3]
35. Розслідування нещасних випадків на виробництві та невиробничого характеру [2,5,6]
36. Облік і аналіз нещасних випадків [2,5,6]
37. Звіт про нещасні випадки [2,5,6]
38. Автоматична локомотивна сигналізація [7,10,12]
39. Прилади виявлення нагрітих букс [7,10,12]
40. Комплекс технічних засобів моніторингу [7, 10,12]

41. Умови експлуатації рухомого складу [7,10,12]
42. Програми підготовки персоналу [1,8,10,11,12]
43. Навчання персоналу з питань безпеки руху [1,8,10,11,12]

Контрольні питання з дисципліни

1. Організаційні складові безпеки руху залізничного транспорту [1,7,8,9].
2. Технічні складові безпеки руху залізничного транспорту [1,7,8,9].
3. Ергономічні складові безпеки руху залізничного транспорту [1,7,8,9].
4. Експлуатаційні складові безпеки руху залізничного транспорту [1,7,8,9].
5. Принципи безпеки на залізничному транспорті [1,7,8,9].
6. Заходи, спрямовані на забезпечення безпеки руху на залізничному транспорті [1,7,8,9].
7. Складові Системи управління безпекою руху на підприємстві [1,7,8,9] .
8. Політика безпеки руху[1,7,8,9] .
9. Етапи реалізації СУБР [1,7,8,9].
10. Зовнішні та внутрішні ризики на залізничному транспорті [7,8,9,10,15].
11. Процес управління ризиком [7,8,9].
12. ТОП – 10 ризиків в транспортному секторі [7,8,9].
13. Методи аналізу ризиків на транспорті [7,8,9].
14. Якісні та кількісні методи оцінки ризику на транспорті [7,8,9].
15. Надати визначення катастрофи [4].
16. Аварія, категорії аварій [4] .
17. Надати визначення інциденту[4] .
18. Загальні ознаки залізничних транспортних подій[4] .
19. Ким створюється комісія для розслідування? [3,4]
20. Де розслідуються катастрофи та аварії? [3,4]

21. Як проводиться службове розслідування транспортних подій? [3,4]
22. Які роботи проводяться на місці транспортної події у період розслідування? [3,4]
23. Що таке нещасний випадок на виробництві? [2,5,6]
24. Що таке нещасний випадок невиробничого характеру? [2,5,6]
25. Які нещасні випадки підлягають розслідуванню? [2,5,6]
26. В який термін після утворення комісії проводиться розслідування нещасного випадку? [2,5,6]
27. Який термін зберігаються в організації разом з матеріалами розслідування Акти за формою НТ, які складаються за результатами розслідування нещасних випадків з працюючими особами? [2,5,6]
28. З яких елементів складається навчання персоналу підприємства у сфері безпеки руху? [1,8,10,11,12]
29. Які теми обов'язково включає програма базового навчання для керівників підприємств? [1,8,10,11,12]
30. Які теми обов'язково включає програма базового навчання для персоналу служби з безпеки руху? [1,8,10,11,12]

5 МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТАМИ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Мета контрольної роботи: більш глибоке засвоєння студентами заочної форми навчання матеріалу курсу. Контрольна робота містить два теоретичних питання і одне практичне завдання. В якості практичного завдання студент виконує практичну роботу № 3 «Управління ризиками на залізничному транспорті». Необхідно на прикладі вашого підприємства або обраного за узгодженням з викладачем підприємства проаналізувати існуючі та потенційні ризики. Перелік теоретичних питань наведений в розділі 4.2. Номери теоретичних питань студент вибирає з табл. 5.1 згідно з варіантом, що задається викладачем. Відповіді на питання повинні бути якомога повними з використанням графічного матеріалу (ескізів, схем, графіків, тощо) і теоретичних положень. Наприкінці контрольної роботи необхідно навести перелік посилань.

Таблиця 5.1 – Варіанти завдань до контрольної роботи

№ варіанту	Номер теоретичного питання	№ варіанту	Номер теоретичного питання
1	1, 16	16	11, 30
2	2, 17	17	12, 29
3	3, 18	18	13, 28
4	4, 19	19	14, 27
5	5, 20	20	15, 26
6	6, 21	21	16, 25
7	7, 22	22	17, 24
8	8, 23	23	18, 23
9	9, 24	24	19, 22
10	10, 25	25	20, 21
11	11, 26	26	10, 1
12	12, 27	27	9, 2
13	13, 28	28	8, 3
14	14, 29	29	7, 4
15	15, 30	30	6, 5

Оформити контрольну роботу необхідно у зошиті чи на одному боці аркушів паперу формату А4. На титульному аркуші необхідно вказати назву дисципліни, прізвище, ім'я та по батькові студента, номер академічної групи, прізвище та ініціали викладача. Ксерокопія тексту з підручників не дозволяється.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Положення про систему управління безпекою руху на залізничному транспорті / Міністерство інфраструктури України. Наказ № 842 від 24.12.2020 р. – К. 2021. / URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0351-21#Text>
2. Порядок розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/337-2019-%D0%BF#Text>
3. Порядок розслідування транспортних подій на підприємствах міжгалузевого промислового залізничного транспорту України, що належать до сфери управління Міністерства транспорту та зв'язку України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0544-10#Text>
4. Положення про класифікацію транспортних подій на залізничному транспорті / Міністерство інфраструктури України. Наказ № 235 від 03.07.2017 р. – К. 2017. / URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0904-17#Text>
5. Порядок розслідування та обліку нещасних випадків не виробничого характеру/ КМ України. Постанова від 22 березня 2001 р., N 270 - К.: 2001. / URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/270-2001-%D0%BF#Text>
6. Класифікатор розподілу травм за ступенем тяжкості / URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0902-07#Text>
7. Зеркалов Д. В. Управління залізничним транспортом. У чотирьох книгах. Кн. 3. Технічна безпека / Д. В. Зеркалов//Навчальний посібник. – К.: Основа, 2009. – 337 с.
8. Ткаченко І. О. Ризики у транспортних процесах: навч. посібник / І. О. Ткаченко; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. – 114 с.
9. Макаров Ю. Безпека руху поїздів – ключове завдання забезпечення перевізного процесу/ Ю. Макаров. – Х.: Українські залізниці, № 7 (13), 2014, с. 46-49.
10. Офіційний сайт ПАТ «Укрзалізниця» / URL: <http://www.uz.gov.ua/>

11. Офіційний сайт Міжнародний техніко-економічний журнал «Українська залізниця» / URL: <http://ukrrailways.com/>
12. Офіційний сайт Міністерства інфраструктури України. Інформації про Українські залізниці / URL: <https://mtu.gov.ua/content/informaciya-pro-ukrainski-zalznici.html>
13. Аналіз аварійності на транспорті України / URL: <https://mtu.gov.ua/files/bezpeka>
14. Аналіз стану аварійності на наземному транспорті/ URL: https://dsbt.gov.ua/images/public_information/analiz_stanu_avariy_nosti_na_nazemnomu_transporti_III_2024.pdf
15. Рачинська А. В. Сутність та класифікація ризиків на залізничному транспорті/ А. В. Рачинська. – Київ, Видавництво ТОВ «ДКС - центр», Ефективна економіка № 11, 2016.

Продовження додатку А

3. Наслідки катастрофи /аварії/ серйозного інциденту*

Людські жертви	Рухомий склад	Зійшло з рейок	Розбито до ступеня вилучення з інвентарю	Пошкоджено в обсязі ремонту	капі-депов-пота-ль-ського-ного	Пошкоджено: колії _____ м; стрілок _____ шт. Розмір збитків від пошкодження: рухомого складу та ін. основних засобів _____ тис.грн; вантажу _____ тис.грн; вартість ліквідації наслідків події _____ тис.грн.
Загинуло _____ осіб	локомотивів					Усього: _____ тис.грн.
Травмовано _____ осіб	вагонів вантаж. (всього)					Перерва руху: повна _____ год _____ хв; по одній колії _____ год _____ хв.
	4-вісн.					
	6-вісн.					
	8-вісн.					
	інших					
	рефр.					
	вагонів пас. парку					

3.1. Характеристика місця події (заповнити):

кількість головних колій _____; підйом, спуск _____ % проміле; площа довжиною _____ м; крива радіусом _____ м; пряма довжиною _____ м; виїмка глибиною _____ м; насип висотою _____ м; засоби сигналізації та зв'язку _____

(напівавтоблокування, електрожезлова система)

3.2. Погодні умови*: світло, темно, ясно, туман, снігопад, хуртовина, дощ, ожеледь, видимість _____ м, вітер _____ м/хв, температура повітря _____ град.С

3.3. Розташування рухомого складу на місці події (детальна схема, затверджена керівником підрозділу, та фотографії додаються).

Продовження додатку А

3.4. Конструкція верхньої будови колії: рейки типу _____; скріплення _____; кількість шпал на кілометр _____; баласт _____; тип шпал: дерев'яні, залізобетонні _____

3.5. Результати огляду колії (зазначити технічний стан колії та виявлені відхилення від норм) _____

3.5.1. Результати натурного обміру технічного стану колії за 100 м до місця сходження рухомого складу з рейок _____

3.5.2. Витяги з книг ПУ-28 і ПУ-29 _____

3.5.3. Аналіз стану колії та витяги з технічної документації колії _____

3.6. Результати огляду рухомого складу (зазначити стан і виявлені відхилення від вимог належного утримання) _____

3.6.1. Технічний стан ходових частин (рами візків, колісних пар та буксових вузлів, ресорного підвішування з гасниками коливань, гальмового устаткування) _____

3.6.2. Технічний стан рами та кузова вагона, опорних поверхонь (п'ятники, підп'ятники, ковзуни) _____

3.7. Результати огляду зчпних та ударних приладів (зазначити стан і виявлені відхилення від нормативних розмірів та допусків) _____

3.8. Положення, видимість і стан колійних та поїзних сигналів _____

3.9. Чи потрібно було видавати попередження машиністу поїзда, яке саме і чи було воно видане _____

3.10. Установлена та фактична швидкість руху поїзда (зазначити, яким чином визначено фактичну швидкість) _____

3.11. Чи правильно сформовано склад поїзда (зазначити, які допущено порушення, якщо такі є) _____

Продовження додатку А

3.12. Схема розташування діючих гальмових осей у складі або окремо у кожній складовій частині, якщо вони розчепилися _____

3.12.1. Забезпеченість автоматичними гальмами (в осях і тоннах):

розрахункове натискання _____
фактичне натискання _____

3.12.2. Забезпеченість ручними гальмами (в осях і башмаках):

розрахункова _____
фактична _____

3.13. Тиск повітря в гальмівній магістралі _____ кг/кв.см.

3.14. Чи проводилося випробування автогальм, яке саме, коли, де і ким _____

3.15. Виявлені несправності автогальм _____

3.15.1. Стан колодок локомотива і гальмівних вагонів, матеріал колодок _____
(тип гальмових колодок (чавунні, композиційні))

3.15.2. Розташування та стан стоп-кранів у складі поїзда, задіяні крани, якщо такі є _____

3.15.3. Стан рукавів автогальм і кінцевих кранів, наявність перекриття кінцевих кранів _____

3.15.4. Інші несправності _____

3.16. Положення на локомотиві регулятора (контролера), реверса, крана машиніста та крана допоміжного гальма локомотива _____

3.17. Заходи, що вживалися машиністом (заходи до зупинки поїзда, послідовність дій). Відстань від місця події, на якій розпочато гальмування _____

3.18. Несправності локомотива, що могли спричинити подію _____

Продовження додатку А

3.19. Ким і які подавалися сигнали _____

3.20. Додаткові дані огляду місця події, що мають значення для з'ясування її причин _____

3.21. Дії працівників, що брали участь в усуненні пошкоджень і несправностей під час ліквідації наслідків події до прибуття комісії з розслідування _____

3.22. Заходи, вжиті для відновлення руху до прибуття відбудовного поїзда _____

3.23. Ким, коли і яку надано допомогу потерпілим _____

4. Відбудовні засоби

Вид допомоги, яку викликано**	Звідки викликано відбудовні засоби	Час прибуття на місце робіт		Час закінчення роботи відбудовних поїздів	
		год	хв	год	хв

** Локомотив (Т), аварійно-польова команда (АПК), відбудовний поїзд (ВП), пожежний поїзд (ПП).

4.1. Дата повного прибирання рухомого складу _____

4.2. Дата повного прибирання вантажу _____

4.3. Дата і час відновлення руху:

по одній колії: дата ____ год ____ хв ____;

повне: дата _____ год _____ хв _____

4.4. Відомості про повторюваність подій _____

Продовження додатку А

5. Технічний висновок про причини катастрофи /аварії/ серйозного інциденту* і допущених порушень нормативно-правових актів з безпеки руху _____

Керівник підприємства (структурного підрозділу) _____

5.1. Відомості про причетних працівників структурного підрозділу, що виконували службові обов'язки в момент події:

N з/п	Прізвище, ім'я, по батькові	Посада	Рік народження	Стаж роботи на підприємстві	Стаж роботи на посаді	Тривалість робочого дня (годин)	Кількість годин на роботі	Відпочинок перед роботою (годин)

5.2. Перелік вилучених предметів і документів, що є речовими доказами _____

5.3. Список матеріалів розслідування і додатків до акта _____

Керівник структурного підрозділу _____

Фахівець з безпеки руху підприємства _____

Заступник керівника підприємства _____

(підписи керівників)

* Потрібне підкреслити.

Додаток Б

Перелік документів та послідовність їх розміщення в матеріалах службового розслідування

**ПЕРЕЛІК
документів та послідовність їх розміщення
в матеріалах службового розслідування
транспортних подій на підприємствах МПЗТ**

N з/п	Найменування документа
1	2
1	Опис матеріалів у папці для справ
2	Адресна телеграма про транспортну подію
3	Акт службового розслідування за формою РБУ-1 (РБУ-3)
4	Технічний висновок про причини транспортної події
5	Протокол оперативної наради під головуванням керівника структурного підрозділу
6	Наказ керівника структурного підрозділу
7	Протокол оперативної наради під головуванням керівника підприємства
8	Наказ керівника підприємства
9	Заходи структурного підрозділу, на території якого і з вини якого сталася транспортна подія
10	Схема зруйнованої колії та розміщення рухомого складу, а також перелік і розміщення предметів (деталей), вилучених з місця події, фотознімки з місця події, ескізи зламаних деталей (якщо вони є) із зазначенням вад, дефектів, тріщин тощо, які мають значення для розслідування події

Продовження додатку Б

11	Акти огляду та обміру колії і стрілочних переводів, вагонів, споруд і пристроїв, тягового рухомого складу та інших технічних засобів із зазначенням відхилень від норм їх утримання й пошкодження внаслідок транспортної події
12	Натурний лист поїзда
13	Копія швидкостемірної стрічки поїзда (передавального состава), з яким сталася транспортна подія, і результати її розшифрування
14	Довідка за формою ВУ-45 (або витяг з журналу випробування автогальм) про забезпечення поїзда (передавального состава), з яким сталася транспортна подія, автогальмами
15	Попередження про обмеження швидкості
16	Підсумки проведених експериментів (якщо вони проводилися)
17	Витяги з технічно-розпорядчих актів станції, інструкцій про порядок обслуговування та організації руху на під'їзних коліях, журналів огляду колії і стрілочних переводів за формою ДУ-46, журналу технічного стану локомотива за формою ТУ-152
18	План і профіль колії на місці транспортної події, витяги із журналів за формами ПУ-28 і ПУ-29 щодо результатів натурних перевірок колії
19	Копії місцевих інструкцій (за потреби)
20	Метеорологічна довідка
21	Акти про пошкодження рухомого складу
22	Довідка про пошкодження вантажів

Продовження додатку Б

23	Довідка про збитки від втрати вантажу і пошкодження технічних засобів
24	Довідка про загальні матеріальні збитки
25	Документи, які характеризують осіб, причетних до транспортної події, пояснення, характеристики, дані про режим праці та відпочинку, висновки про медичний огляд, результати наркологічного огляду і результати психофізіологічної експертизи тощо

Продовження додатку В

3. Наслідки інциденту/ порушення*

Рухомий склад	Зійшло з рейок	Пошкоджено в обсязі ремонту	Пошкоджено:
		депов-поточного, ського ТО	колії _____ м; стрілок _____ шт. Розмір збитків від пошкодження:
локомотивів			рух. складу та інших основних засобів _____ тис.грн;
вагонів			вантажу _____ тис.грн;
вантажних			_____ тис.грн;
(усього):			вартість ліквідації наслідків події _____ тис.грн.
4-вісних			Усього: _____ тис.грн.
6-вісних			Перерва руху:
8-вісних			повна ___ год ___ хв; по одній колії ___ год ___ хв.
інших			
рефрижерат.			
вагонів			
пасажирсько-го			
парку			

Продовження додатку В

3.1. Характеристика місця інциденту /порушення*:

число головних колій ___; підйом, спуск _____ % проміле;
 площадка довжиною _____ м; крива радіусом _____ м; пряма
 довжиною _____ м; виїмка глибиною _____ м; насип висотою _____ м;
 засоби сигналізації та зв'язку _____
 (напіваавтоблокування,
 електрожезлова система)

3.2. Погодні умови *: світло, темно, ясно, туман, снігопад,
 хуртовина, дощ, ожеледь, видимість _____ м, вітер _____ м/хв,
 температура повітря _____ град.С.

3.3. Результати огляду колії (вказати технічний стан колії
 та виявлені відхилення від норм) _____
 _____
 _____

3.4. Результати огляду рухомого складу (вказати стан і
 виявлені відхилення від вимог нормативного утримання)
 _____
 _____

3.5. Установлена та фактична швидкість руху поїзда
 (маневрового состава) (вказати, яким чином визначено фактичну
 швидкість) _____

3.6. Чи правильно сформовано склад поїзда (маневрового
 состава) (вказати, які допущено порушення, якщо такі є)
 _____
 _____

3.7. Чи проводилося випробування автогальм, яке саме, коли,
 де і ким _____

3.8. Ким і які подавалися сигнали _____
 _____

Продовження додатку В

4. Відбудовні засоби

Вид допомоги**, яку викликано	Звідки викликано відбудовні засоби	Час прибуття на місце робіт		Час закінчення роботи відбудовних поїздів	
		год	хв	год	хв

** Локомотив (Т), аварійно-польова команда (АПК), відбудовний поїзд (ВП), пожежний поїзд (ПП).

5. Технічний висновок про причини інциденту /порушення*

Підписи посадових осіб, що проводили службове розслідування

_____
_____
(посада)

_____
_____
(підпис)

_____
_____
(прізвище)

* Потрібне підкреслити.

Додаток Г

КЛАСИФІКАТОР

видів подій, причин, обладнання, устаткування, машин, механізмів, транспортних засобів, що призвели до настання нещасного випадку, гострого професійного захворювання (отруєння), аварії

Код	Назва
1	2
1	Вид події, що призвела до нещасного випадку, гострого професійного захворювання (отруєння), аварії:
01	пригоди (події) під час руху транспортних засобів усіх видів:
01.1	дорожньо-транспортна пригода на дорогах (шляхах) загального користування:
01.1.1	у тому числі наїзд транспортних засобів на потерпілого
01.2	дорожньо-транспортна пригода на території підприємства:
01.2.1	у тому числі наїзд транспортних засобів на потерпілого
01.3	авіаційна подія
01.4	морська та річкова подія
01.5	транспортна подія на залізничному транспорті
02	падіння потерпілого:
03.3	падіння, зсув, перекидання транспортних засобів, мобільних засобів праці
15	техногенна, екологічна аварія
16	дія стихійних природних явищ (виняткових погодних умов і стихійного лиха - ураган, буря, повінь, нагромадження снігу, ожеледь, землетрус, просідання і зсув ґрунту тощо)
17	пожежа
18	вибух
22	погіршення стану здоров'я
23	події суспільного життя (страйк, оголошена та неоголошена війна, терористичний акт, блокада, революція, заколот, повстання, масові заворушення, протиправні дії третіх осіб тощо)

Продовження додатку Г

1	2
24	інші види
	<i>Технічні</i>
01	конструктивні недоліки, недосконалість, недостатня надійність засобів виробництва
02	конструктивні недоліки, недосконалість, недостатня надійність транспортних засобів
...	...
05	недосконалість технологічного процесу, його невідповідність вимогам безпеки
06	незадовільний технічний стан, у тому числі:
06.1	виробничих об'єктів, будівель, споруд, інженерних комунікацій, території
06.2	засобів виробництва
06.3	транспортних засобів загального користування (автомобільні, водні, залізничні, повітряні)
06.4	мобільних засобів праці та технологічних транспортних засобів
...	...
	<i>Організаційні</i>
09	незадовільне функціонування, недосконалість або відсутність системи управління охороною праці
10	недодержання вимог законодавства про охорону праці під час виконання робіт підвищеної небезпеки та/або експлуатації (застосування) устаткування підвищеної небезпеки, на які видано відповідний дозвіл
11	порушення технологічного процесу
12	порушення вимог безпеки під час експлуатації обладнання, устаткування, машин, механізмів тощо
13	порушення вимог безпеки під час експлуатації транспорту загального користування (автомобільного, водного, залізничного, повітряного)
14	порушення вимог безпеки під час експлуатації мобільних засобів праці та технологічних транспортних засобів

Продовження додатку Г

1	2
	<i>Психофізіологічні</i>
27	алкогольне, наркотичне, токсикологічне отруєння
28	алкогольне, наркотичне, токсикологічне сп'яніння
29	травмування (смерть) внаслідок протиправних дій інших осіб
...	...
	<i>Техногенні, природні, екологічні та соціальні</i>
38	викид небезпечних хімічних, радіоактивних, біологічних речовин
39	контакт з представниками тваринного та рослинного світу
40	стихійне лихо (метеорологічні, топологічні та тектонічні катастрофи - землетрус, зсув, селі, снігові лавини, повінь, ураган, просідання і зсув ґрунту тощо)
41	гідрометеорологічні явища (мороз, ожеледь, ожеледиця, заметіль, шквальний вітер, град, спека, туман, злива, блискавка тощо)
42	соціальний конфлікт (страйк, оголошена та неоголошена війна, терористичний акт, блокада, революція, заколот, повстання, масові заворушення, громадська демонстрація, протиправні дії третіх осіб тощо)
...	...
3	Обладнання, устаткування, машини, механізми, транспортні засоби, експлуатація яких призвела до настання нещасного випадку, гострого професійного захворювання (отруєння), аварії:
...	...
315	устаткування підіймально-транспортне (крани)
316	устаткування підіймально-транспортне (конвеєри)
1	2
317	устаткування підіймально-транспортне (крім кранів і конвеєрів)
318	устаткування і рухомий склад залізниць
...	...
451	автомобілі

Продовження додатку Г

1	2
452	автомобілі спеціалізовані, автопоїзди, автомобілі-тягачі, кузови і фургони, причеи, тролейбуси, автотранспортувачі, мотоцикли, велосипеди
472	трактори
...	...
482	машини дорожні, устаткування для приготування будівельних сумішей
...	...
969	інше

Додаток Д
Форма БНВ-1
Акт розслідування транспортної події
з небезпечними вантажами

АКТ
розслідування транспортної події
з небезпечними вантажами

_____ (класифікація події, рухомий склад, вантаж, дата і час події)

_____ (дата складання акта)

_____ (місце складання акта)

Комісія, призначена наказом від _____ N _____ у складі _____ - голова комісії, членів комісії _____, провела в період з "___" _____ до "___" _____ 20__ року розслідування транспортної події з небезпечним вантажем, яка сталася _____ (найменування підприємства або структурного підрозділу)

1. Обставини, за яких сталася транспортна подія _____

2. Фактична інформація _____

3. Аналіз _____

4. Причини транспортної події _____

5. Заходи щодо усунення причин транспортної події _____

6. Висновки комісії щодо осіб, які допустили порушення нормативних актів з безпеки руху _____

7. Перелік матеріалів, що додаються _____

Голова комісії _____

Члени комісії _____

Додаток Е

Форма БНВ-2

Журнал реєстрації транспортних подій з небезпечними вантажами

**ЖУРНАЛ
реєстрації транспортних подій
з небезпечними вантажами**

N з/п	Дата і час		Вид та наслідки події	Обставини та причини події	Заходи оперативного реагування та відмітка про їх виконання
	настання події, місце	отримання інформації про подію			

Додаток Ж
Форма РБУ-7

**Книга обліку транспортних подій під час поїзної та маневрової роботи
на залізничному транспорті підприємств МПЗТ**

КНИГА
обліку транспортних подій під час поїзної
та маневрової роботи на залізничному
транспорті підприємств МПЗТ

_____
(найменування підприємства
або структурного підрозділу)

Розпочато "___" _____ 20__ року
Закінчено "___" _____ 20__ року

Сторінка 1

N з/п	Дата і час	Вид транспортної події	Місце події (станція, перегін)	N поїзда, серія локомотива, вага, осі	Обставини події	Госпо- дарство
1	2	3	4	5	6	7

Продовження додатку Ж

Сторінка 2

Структурний підрозділ	Особи, що проводили розслідування	Дата складання акта розслідування	Винні особи посада	П.І.Б.	Порушені параграфи ПТЕ
1	2	3	4	5	6

Накладені стягнення	Дата аналізу події	Дата і номер наказу	Розмір збитків та відшкодування
7	8	9	10